

дітьми потребує особливої уваги та відповідного розроблення механізму створення таких спеціалістів. Отже, у кожному окремому випадку потрібен спеціаліст у своїй галузі, який не тільки зможе провести кваліфіковану роботу, але й не завдасть психологічної травми дитині. Адже діти – це майбутнє будь-якого суспільства, у тому числі й нашого/українського.

1. «Зелені кімнати»: психологічні особливості організації роботи з дітьми / Н. П. Бочкор, О. М. Цільмак, О. В. Швед та ін. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2012. 12 С.

2. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства: Конвенція, міжнародний документ. 25.10.2007, дата ратифікації 20.06.2012, набрання чинності 01.12.2012. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text.

Задорожня Ілона Олександрівна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування

науковий керівник:

Тінін Дмитро Геннадійович
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ СПЕЦІАЛЬНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС РОБОТИ З НЕПОВНОЛІТНІМИ: ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ

На сьогоднішній день соціально-економічні умови, способи виховання в сім'ях, негативний вплив навколишнього середовища, відображаються на зростанні та розповсюдженні протиправної поведінки неповнолітніх, що має свою специфіку. Вона в першу чергу пов'язана з особливостями їх вікового, фізичного та психічного розвитку.

У наш час важливу роль у соціальному житті відіграють державні органи та соціальні інститути, що займаються проблемами молодшого покоління. На них покладається забезпечення повного і всебічного розвитку неповнолітньої особи, підвищення професійного, культурного та освітнього рівня, права такої особи на соціальний статус у суспільстві. Діяльність таких органів регулюється міжнародними та правовими нормами держави [1]. Згідно із Законом України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» діють спеціально уповноважені підрозділи органів Національної поліції у сфері реалізації ювенальної превенції [2].

Діяльність ювенальної превенції спрямована на виявлення та усунення

причин та умов, що сприяють правопорушенням вчинених дітьми. Вона має позитивний вплив на поведінку окремих дітей у межах території України, окремого регіону, у сім'ях чи навіть установі (організації), що спрямована на захист та забезпечення прав і свобод неповнолітніх.

Одним із напрямків, що допомагають уникнути вчинення правопорушень дітьми є здійснення профілактичної діяльності. До особливостей здійснення такої діяльності, що спрямована на запобігання вчиненню дітьми правопорушень, можна віднести: 1) вікові та психологічні особливості особи; 2) розгляд профілактики правопорушень лише за участі близького оточення, сім'ї тощо; 3) поєднання роботи з корегуванням особистості неповнолітніх; 4) припинення діяльності джерел, що мають негативний вплив; 5) потреба у спеціальній підготовці співробітників поліції, які спеціалізуються на роботі з дітьми. Тому кожен правоохоронець, працюючи зі справами неповнолітніх, має враховувати ці особливості, щоб не припуститися помилок та не порушити світосприйняття дитини.

Досить часто органи, що зобов'язані забезпечувати права неповнолітніх допускаються грубих порушень на стадії досудового розслідування. Однією зі слідчих дій, що проводяться з неповнолітніми, є допит. Неякісне проведення первинних допитів може призвести до непередбачуваних наслідків, таких як негативний перебіг та неякісні результати досудового розслідування. Тому потрібно досить серйозно підходити до проведення слідчої дії за участю зазначеної категорії осіб, які потребують особливого підходу.

Під час досудового розслідування поліцейський може зіткнутися з різними статусами неповнолітніх осіб у кримінальному провадженні: неповнолітній підозрюваний, неповнолітній свідок, неповнолітній потерпілий. Отже слід детально розглянути кожен статус неповнолітньої особи в кримінальному провадженні, щоб розуміти, які саме дії потрібно виконувати під час роботи з ними.

Допит неповнолітнього підозрюваного врегульований низкою нормативно-правових актів та статей. У деяких із них вказується те, що у проведенні таких слідчих дій, першочергово забезпечується участь законного представника, педагога чи психолога, а за необхідності – лікаря (ст. 227 КПК України).

У практичній діяльності під час допиту неповнолітніх часто визначаються захисники, спеціально уповноважені на захист неповнолітніх, адже їх професійний рівень має відповідати роботі у цій сфері.

При залученні педагога, як законного представника, доцільно долучати документи, що підтверджують його освіту. Важливо звернути увагу на те, із якою віковою категорією педагог працює щодня. Присутність педагога під час вказаної слідчої дії має усіма можливими способами сприяти допиту, а не шкодити йому. Потрібно зазначити, що дії чи тактичні прийоми, які слідчому чи прокурору слід застосовувати в процесі допиту, залежать від особистості

неповнолітнього.

Допит неповнолітнього свідка також має свої нюанси, адже діти часто не усвідомлюють, що відома їм інформація є важливим доказом для слідства [3]. Важливим елементом цієї слідчої дії є те, що детальне вивчення відносин неповнолітнього з особою, що вчинила злочин, є потрібним, адже досить часто діти побоюються давати правдиві показання щодо обставин вчинення кримінального правопорушення, оскільки правдиві показання можуть негативно вплинути на життя неповнолітнього, якого допитують як свідка.

Доцільно зазначити, що існують неповнолітні з різними рисами характеру: у випадку допиту недисциплінованих та (або) зухвалих підлітків потрібно проявляти серйозність та суворість; якщо підліток сором'язливий, то слід його підбадьорити та викликати його прихильність до слідства з метою отримати довірливе ставлення до того, хто здійснює опитування. Якщо ж особа, яку допитують налякана, то варто її заспокоїти та роз'яснити, у чому полягає важливість правдивих показань.

Допит неповнолітніх потерпілих має здійснюватися в присутності законного представника неповнолітнього. Важливо пам'ятати, що при залученні законного представника потрібно переконатись, чи дійсно він зацікавлений у результаті допиту та правдивості свідчень неповнолітнього.

Під час допиту неповнолітніх осіб обов'язково слід фіксувати у протоколі інформацію у такому вигляді, у якому її озвучують особи, а не так, як юридично правильно. Часто саме так намагаються відобразити інформацію слідчі під час допиту.

Дуже важливою частиною проведення допиту є робота з дітьми, які стали жертвами злочинних посягань, особливо тих, яких стосуються статеві злочини чи злочини, що спричинили загибель рідних чи близьких людей неповнолітнього. У цьому випадку слідчому потрібно вміти правильно та коректно поставити запитання, щоб не викликати сильного хвилювання у особи. Робота з неповнолітнім потерпілим є найважчою, адже кожна неправильна дія може мати різні наслідки.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що у сфері ювенальної превенції з неповнолітніми слід розуміти публічно-владну діяльність, яка спрямована на виявлення та усунення причин та умов, що сприяють вчиненню дітьми правопорушень, здійснює позитивний вплив на поведінку окремих дітей на території України, у конкретному регіоні, у сім'ї чи навіть установі (організації), що спрямована на захист та забезпечення прав і свобод неповнолітніх. Ювенальна превенція має свої особливості та методи роботи з дітьми, які схильні до вчинення правопорушень. Поліцейські, які працюють у цій сфері повинні мати відповідні навички та вміння, що будуть використовувати під час спілкування та співпраці з неповнолітніми в практичній діяльності.

1. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.

2. Горбач О. В. Адміністративна відповідальність неповнолітніх, батьків або осіб, які їх замінюють: дис. канд. юрид. наук. Київ, 2006.

3. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 № 20/95 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

4. Становище дітей, які потерпіли від злочину: досвід України. Інформаційні матеріали. Цюман Т. П. За загальною редакцією Звереві І. Д. Київ, 2010.

Захарченко Олександр Валерійович

старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Козаков Дмитро Вікторович

прокурор Криворізької
південної окружної прокуратури

НЕДОСКОНАЛІСТЬ ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ГЕНЕЗА ВИНИКНЕННЯ СТЕРЕОТИПІВ АНОМІЇ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Девіантність неповнолітніх є однією з найбільш актуальних проблем сучасного суспільства, її частка в загальній структурі злочинності є стабільно високою: не зменшується і суспільна небезпечність діянь, що вчиняються неповнолітніми. Покарання є одним із способів реакції суспільства на протиправну поведінку неповнолітніх. Але, вирішуючи проблеми відповідальності неповнолітніх за скоєні злочини, слід мати на увазі, що навіть неповнолітній, який вчинив злочин, через свій вік є об'єктом підвищеного правового захисту. Зазначений фактор ураховує більшість міжнародно-правових документів, що регулюють правовий статус неповнолітніх, які вчинили правопорушення. Це зумовлює особливу побудову системи поводження з неповнолітніми правопорушниками та наявність у ній специфічних засобів впливу на осіб зазначеної категорії.

Забезпечення максимальної ефективності кримінального покарання, досягнення його цілей – одне з пріоритетних завдань кримінально-правової політики, для реалізації якої потрібно сформувати цілісну, несуперечливу систему кримінальних покарань. Ця проблема набуває особливої значущості у зв'язку з тим, що не будь-яке покарання може бути ефективним у разі його